

Kære studenter, årgang 2019,

Allerførst hjertelig tillykke med jeres eksamen!

Vi er rigtig mange mennesker samlet her i dag. Først og fremmest for at fejre jer. Det er en glad dag.

I har gjort det godt -rigtig godt endda (der er mange fine beviser i stakken bag mig). Tillykke med det. Vi forstår bestemt jeres glæde og stolthed, og vi deler den med jer.

Der er også god grund til, at jeres forældre sidder dernede og er stolte, for vi ved jo godt, at uden deres støtte, så var det aldrig gået. Så også tillykke til de stolte forældre. Men også tillykke til os på MfG, tillykke til vores dygtige lærere, uden hvem det bestemt heller ikke var gået.

Lad os tænke tilbage på jeres tre år her på MfG: I startede i gymnasiet i sommeren 2016. Det var det år, hvor 52% af briterne ved en folkeafstemning stemte for Brexit – altså for at Storbritannien skulle forlade EU. Chris Froome vandt for tredje gang Tour de France. Der var OL i Rio, og Donald Trump vandt i november det amerikanske præsidentvalg. Og så var det, medens I gik i gymnasiet, at Aarhus Letbane kørte for første gang, og MeToo bevægelsen brød igennem med beskyldninger om og eksempler på massive krænkelser.

Men der er selvfølgelig også sket mange ting her på gymnasiet i de forløbne 3 år. Vi er stolte af, at tre af jer studenter sidste år vandt firmaet Lundbecks Drughunter dyst. Flot. Og nu hvor jeg taler om drugs: Det var i jeres tid på MfG, at vi forbød snus. Jeg er helt sikker på, at I en dag holder op med at bruge snus, men jeg må også konstatere, -og det er vi knap så stolte af -det havde vi ikke i tankerne-at det ikke skulle blive, medens I var MfG'ere.

Humblebien har arrangeret fester for jer – tak for det. I har haft forældre som bartendere ved alle jeres gymnasiefester. Og rigtig mange forældre har tilbudt at hjælpe med den opgave. Det vil jeg også gerne sige tak for.

I opførte musicalen Endnu en sang om kærlighed. Det var en flot musical, og der har aldrig været så mange medvirkende til en musical, og rigtig mange deltog i alle led af processen.

Gallafesten var igen en kæmpe succes og aldrig har lanciers set bedre ud – måske fordi Humlebien kun havde indkøbt 42 flasker vin til de 450 personer, der deltog i middagen.

Og selvfølgelig var 3g-underholdningen på sidste skoledag "the best ever" – måske fordi aktørerne havde været "on fire" natten forinden!

I min tale til jer i dag vil jeg tage udgangspunkt i en samtidsdiagnose, som er klog og god at have i baghovedet for jer, der skal forme fremtidens samfund.

Samtidsdiagnosen leveres af den tyske sociolog Andreas Reckwitz i bogen Singulariteternes samfund. Efter diagnosen kommer behandlingen, og her vil jeg tage afsæt i Steven Pinkers bog, "Enlightenment now!"

Men jeg starter et andet sted, nemlig med Monty Pythons film 'Life of Brian', som i parentes bemærket er kult i min generation; her er der en scene, hvor Brian råber til sine følgere, som fejlagtigt tror, at han er frelseren. Han råber: "Gå nu hjem og tænk selv, I er jo alle sammen individer". Følgerne svarer i kor: "Ja, vi er alle sammen individer!". Scenen illustrerer, at det er rigtig vanskeligt at skille sig ud og være unik, når lige præcis det at skille sig ud og være unik bliver formålet med det hele.

Kun Dennis i filmen bryder konformiteten ved at svare »ikke jeg!«, hvilket paradoksalt viser, at det kun er den, der ikke tror, han er noget særligt og særegent, der virkelig er det - netop fordi alle andre går og tror, at de er noget særligt og særegent.

Andreas Reckwitz diagnose går ud på, at de fleste af os i dag er som mængden i Monty Pythons film: Vi ønsker at realisere os selv, som de særlige enkeltindivider, vi er. Vi lægger vægt på en unik livsførelse med alt, hvad det indebærer af krav til bolig, rejser, krop, arbejde og oplevelser. Og vores helt specielle livsførelse bruges til at eksponere os over for omverdenen som nogle enestående individer.

Reckwitz' kalder dette stigende fokus på det unikke for singularitet.

Reckwitz mener, at samfundet præges af to modsatrettede logikker: En almenhedslogik, som generaliserer og beskriver det vi har til fælles, og som

knytter os sammen på tværs af forskellige skel. Og så som den anden denne singulariseringslogik, der fremhæver det enestående og specielle. Igennem et par århundreder var det moderne samfund domineret af almenhedslogikken: produktionen ved samlebåndet, indlæringen ved skolepulten og måden vi boede på.

Det almene var den karakteristiske måde at gøre ting på til op i 1970'erne. Vi havde masseproducerede varer, flyttede i ens parcelhuse eller lejligheder, kørte i de samme biler, rejste i fly sammen på charterferie, vi fik fælles overenskomster på arbejdsmarkedet og enhedsskole 1.-9. klasse, købte ind lørdag formiddag og så de samme tv-programmer – man kunne i øvrigt kun vælge et program. Men så havde vi alle sammen noget fælles at tale om. Det særegne eller singulære var kun noget vi mødte i kunstens verden. Kunstværker er i deres natur enkeltstående og kan ikke masseproduceres.

I det senmoderne samfund, som begynder sidst i 70'erne tipper vægten imidlertid til singulariseringslogikkens fordel, og det almene kommer i krise. I dag er det særegne i førersædet i økonomien, arbejdslivet, livsførelsen og politikken.

F. eks i vores arbejdsliv er nogle af os blevet mere singulære. På arbejdspladserne får human ressource management og coaching det særlige og individuelle frem i medarbejderne. Arbejdslivet betyder mere og mere for nogle mennesker, og vi har bevæget os fra en præstationskultur til en succeskultur. Og igen værdsætter vi det enestående mere end før: Succeserne får høje lønninger, og de andres løn og anseelse er faldet relativt.

I vores livsstil præger singulariseringen os på den måde, at hvert menneske vil finde og udtrykke sin særlige egenart. Man indretter sig boheme-agtigt på Nørrebro med en blanding af designer-møbler, antikviteter og gammelt skrammel. Man spiser fremmedartet mad fra hele verden, gerne eksperimenterende, og mad er en kunst - tænk på restauranten Noma - og måske et udtryk for den spisendes særlige etiske eller eventuelt æstetiske sans. Det er den singulære personlighed. Man tager ikke længere til Mallorca for at bade og ligge i solen. Nej, en gourmet-tur rundt til Toscanas byer, en vandring på Caminoen, trecking i Andalusens bjerge eller rundrejse til sydkinesiske landsbyer udtrykker meget bedre den

singulære personlighed. Man plejer sin krop med nye sære teknikker, og man finder særlige privatskoler og sjældne uddannelser til sine børn, hører ny musik med upcoming bands.

Selvom rejser, restauranter, skoler, bøger og musiknumre vel egentlig alle er noget for sig selv, sammenligner vi dem med rankings, antal kokkehuer til restauranter og stjerner eller hjerter til resten. Vinder-restauranten eller -skolen har lange ventelister, de andre frister en hensygnende tilværelse.

Når vi lever efter at realisere os selv som helt unikke enkeltindivider, og når det særegne kommer i højsædet i økonomien og arbejdslivet, så kommer det almene i defensiven.. Det vil sige almene menneskerettigheder og universelle demokratiske idealer er i defensiven. Selvrealisering, autenticitet og kreativitet bliver de altdominerende værdier på bekostning af hensynet til almenvellet, og risikoen ved denne tendens er, at vi kommer til at mangle sammenhængskraft i samfundet, og vi kommer til at mangle en fælles moral. Og det er det aktuelle problem og jeres udfordring.

Mangel på sammenhængskraft og mangel på fælles moral kan man også kalde en krise.

Hvis det er rigtigt, så er det faktisk ikke så tosset at hente inspiration i oplysningstiden til, hvordan vi kan komme ud af krisen. Oplysningstiden opstod ud af en krise netop i bærende samfundsinstitutioner, som dengang for 300 år siden begyndte at gå i opløsning. Vi har brug for en ny oplysningstid.

Det er netop, hvad Steven Pinker plæderer for i sin bog "Enlightenment Now". Han siger, at vi har brug for revitalisere oplysningstidens idealer om fornuft, videnskab og humanisme. Vi har brug for en ny oplysningstid. Bogen er en hyldest til fornuft og videnskab og det moderne demokrati.

Pinkers helte er videnskabsmanden og entreprenøren, som er dem, der skaber fremskridtet og driver historien fremad. Han fremlægger en mængde fakta, som viser, at verden har gennemgået enorme fremskridt.

En af de grundlæggende læresætninger i oplysningen var, at der ikke fandtes uløselige problemer. I den offentlige debat i dag tales der meget om klimakrisen, og den er ingen undtagelse, mener Steven Pinker. Det er essentielt, at vi kan tilegne os den viden, der kan gøre os i stand til at finde de reneste og mest effektive måder at producere og bruge energi på. Grundsynspunktet er, at det er de videnskabelige fremskridt, der vil gøre de økonomiske fremskridt mulige.

Filosoffen over dem alle i den rigtige oplysningstid var Immanuel Kant. Han ville sige, at vi skal have mod til at tænke selv, ikke være bange. Paradoksalt nok sagde han ligesom Brian "tænk selv". Men han sagde også "tænk på de andre", "sæt dig ud over dine personlige interesser", og det er den afgørende forskel. Ja, så handler det faktisk om dannelse, og så er vi tilbage ved jer, kære studenter.

I gymnasiet skal vi som bekendt bibringe jer dannelse og studiekompetence. Georg Brandes, som I jo alle kender, skrev i 1878, at "....dannelse betyder universalitet i modsætning til indskrænket fagdygtighed." Og universalitet betyder her, at man kan se sin viden i en større sammenhæng.

Villy Sørensen har defineret dannelse, som at man er "....engageret ud over sig selv i de fælles problemer." Og de fælles problemer i dag er f. eks klima, miljø, flygtninge, terror, fattigdom, og lige nu er klima eksponeret.

Og håndtering af klimaudfordringen kræver et engagement, som ligger uden for en selv. Og det er jo det, I kan. Pokker skulle stå i det, om I nu går ud og singulariserer og kun bruger jeres liv på selveksponering og blær. Det må ikke ske!

Det I har fået med fra gymnasiet er stærk faglighed, kritisk tænkning, demokratiske værdier og medborgerskab.

"Education is the most powerful weapon, which you can use to change the world."

Ordene er Nelson Mandelas. Som I vil vide fra jeres spændende engelskundervisning, kan education oversættes til uddannelse eller til dannelse, og den eksamen, som I om lidt får bevis for, indeholder begge dele: Uddannelse og dannelse. I har taget en uddannelse, hvor I ud over studieforbereelse og faglige

kundskaber også har opnået selvforståelse, omverdensforståelse og personlig myndighed.

I har taget en uddannelse i en europæisk tradition for historisk, frigørende og faglig tænkning i en skolekultur med fag, omgangsformer og værdier, så hver enkelt af jer forberedes til at være borger i et demokratisk samfund i en globaliseret verden. En studentereksamen har altid været mere end bare en eksamen. I gymnasiet bliver du til noget – og til nogen.

Undervisningens indhold og kultur har udviklet sig, så hver generation af studenter aktivt har kunnet forme deres samtid og være med til at skabe en bedre fremtid for næste generation af danskere. Gymnasiet har uddannet og dannet jer som samfundsborgere, og dermed er stx også en grundsten i sammenhængskraften i den danske velfærdsstat. Det forpligter.

Så I er overhovedet ikke færdige i dag. I er faktisk først lige begyndt!

Prøv her til sidst at høre, hvad Benny Andersen skrev i sin hyldestsang til Ry Højskole, da den fyldte 100 år. Det kunne også ha' være skrevet om dannelse i gymnasiet.

Folk og ord og verdenshjørner mødes.

Hver udbredt fordom sættes her på spil.

Tanker springer ud og sange fødes.

Du indser hvor vigtigt det er du er til.

(.....) Og så slutter Benny Andersen sangen af med denne verselinje:

Du skylder os andre at folde dig ud.

(pause)

Kære studenter, I skylder alle sammen -hinanden -og os andre – at folde jer ud!

Tænk på at I ikke bare alle skal råbe i kor: "Ja, vi er alle individer" – men se også jer selv som del af noget større. Verden er lige dér ude, og den har i den grad brug for unge mennesker, som sætter deres viden ind i en større sammenhæng.

Med disse ord dimitterer jeg jer som studenter fra Midtfyns Gymnasium 2019.